

Люблю наш край, старонку гэту

Ушко С.І.

Настаўніца беларускай мовы і
літаратуры

ДУА «Гімназія г. Ляхавічы»

“Люблю наш край, старонку гэту...”

Мэта: далучэнне вучняў да гісторыка-культурнай спадчыны малой Радзімы.

Задачы: садзейнічаць знаёмству вучняў з помнікамі гісторыі і культуры Ляхаўшчыны, славымі землякамі; на мясцовым матэрыяле выхоўваць павагу да нацыянальнай гісторыі, пачуццё гонару за наша мінулае, выдатных людзей Беларусі; з дапамогай мастацкага слова ўплываць на светапогляд, думкі, нацыянальную самасвядомасць навучэнцаў.

Абсталяванне: мультымедыяная прэзентацыя.

Люблю наш край, старонку гэту ...

На фоне музыкі вучаніца чытае верш.

Люблю наш край, старонку гэту,
Дзе я радзілася, расла.
Дзе першы раз пазнала шчасце,
Слязу нядолі праліла.
Люблю народ наш беларускі
І хаты ў зелені садоў,
Залочаныя збожжам нівы,
Шум нашых гаяў і лясоў.
І жніва час душой люблю я,
І першы звон сярпоў і кос,
Калі на поле выйдуць жнеі,
А касары на сенакос.
І песню родную люблю я,
Што ў полі жнеі запяюць,
Як гукі звонкія над нівай
Пераліваюцца, плывуць.
Люблю ў пагодную я ночку
Дапозна ў садзіку сядзець,
Сачыць за ясных зор мігценнем,
На месяц залаты глядзець.

К. Буйло

Дзяўчынкі (па чарзе).

Што такое Бацькаўшчына, знаеш?
Гэта рэчка, сцежачка лясная,
гэта ў лузе залатая пчолка,
а ў вачах тваіх – вясёлка.
Бацькаўшчына – гэта дом твой, школа,
гэта песні, што звiняць наўкола.
Гэта тата твой і мама і сябры твае таксама.

А. Касценка

Вядучы. Чым далей адыходзіць маленства, тым даражэйшым робіцца той край, дзе ты нарадзіўся, дзе некалі ўпершыню пачуў птушыныя песні, убачыў кветкі, дзе вымавіў першыя словы і самастойна зрабіў першы крок, дзе першы раз засмяўся ад радасці ці заплакаў ад крыўды.

Вядучая. Вось я нарадзілася... А адкуль усе вы?

– А я нарадзілася ў вёсцы Задвор’е і лічу, што прыгажэйшых мясцін больш нідзе няма...

– Я ганаруся, што нарадзілася ў вёсцы Русінавічы, бо гэта самае лепшае месца ў нашай Беларусі...

– Зубелевічы – краса беларускага краю, і лепшага месца на свеце не знаю...

– У кожнага свой куточак любімы, але я лічу, што прыгажэйшых мясцін, чым у Галаўнінцах, няма...

– Мая Радзіма – вёска Мыслабаж. Многія з вас не адзін раз прыязджалі ў летні дзень адпачыць на беразе ракі Шчары, таму пагодзяцца, што гэта таксама прыгожы куточак...

Чытальнік.

Малая радзіма... Правал паміж слоў,
хоць нехта ў іх сплаў і паверыў;
назваў нехта раптам святыню малой,
аднёс яе ў шэраг памераў.

Існуе малы пералесак, лясок,
і рэчка малая, і поле...
Куток, дзе ступіў ты найпершы свой крок,
малым не бывае ніколі.

Існуе малая трава і лаза,
крыніцы вузенькае ложа.

Куток, дзе ты першае слова сказаў,
малым называцца не можа.

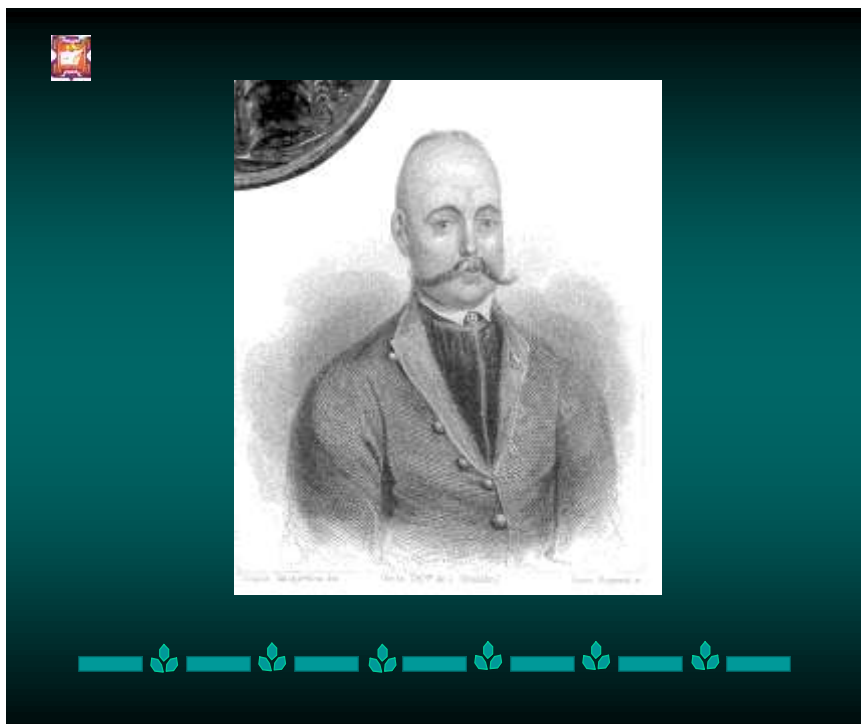
Радзіма... У ёй да сканання вякоў
прастору душа набывае.
Магчыма, бывае малая любоў,
святынi малой не бывае.

В. Жуковіч

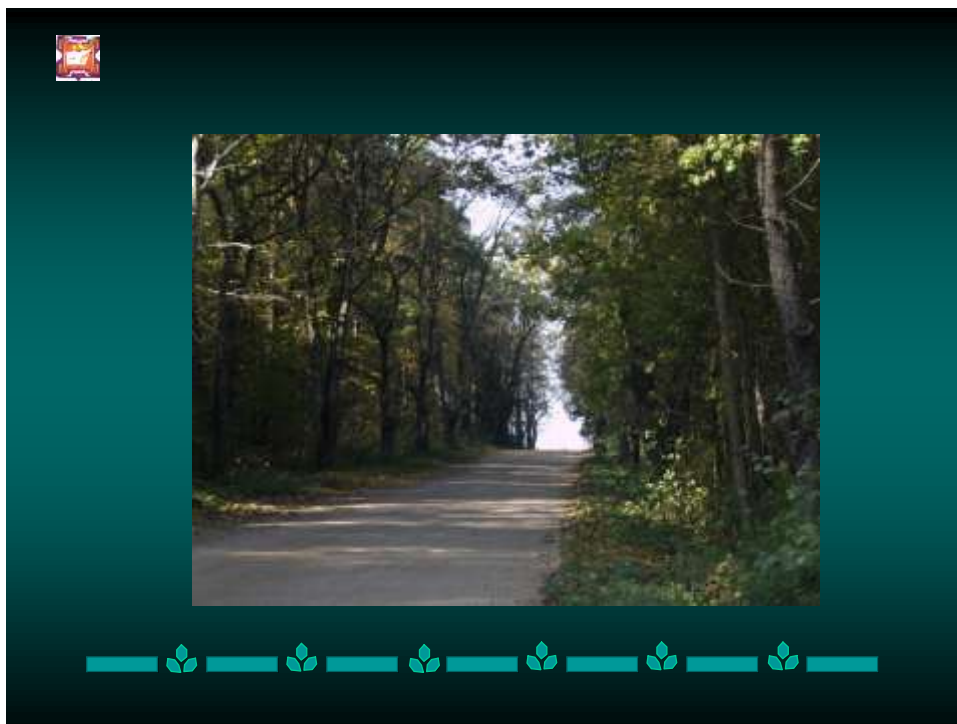
Вучань першы. Даўным-даўно на беразе Ведзьмы-ракі стаяла магутная фартэцыя. За яе мураванымі сценамі паціху-пакрысе будавалася мястэчка Ляхавічы. Працавіты і мужны люд пусціў тут трывалыя карані.

Паўтысячы гадоў мінула з тае пары. Даўно ўжо Ляхавічы сталі цэнтрам раёна. Шмат вады ўцякло і ў рацэ Ведзьме, шмат пакаленняў прайшлі ў гэтых мясцінах свой зямны шлях. Але застаецца памяць. І як сімвал нашай удзячнасці продкам і землякам за іх мужнасць і стойкасць у бітвах за родную зямлю, у памяць пра Ляхавіцкі замак, што даў пачатак развіццю горада і меў важнае гістарычнае значэнне, – вось гэты памятны знак. А гэты камень-велікан з фрагментам плана фартэцыі і ахоўнай дошкай закладзены на беразе ракі Ведзьма побач з месцам, дзе некалі стаяў магутны замак.

Вучань другі. Вёска Грушаўка вядома старадаўнім сядзібным комплексам. З сярэдзіны 18 стагоддзя ўладальнікамі Грушаўкі былі Рэйтаны. На тэрыторыі сядзібы плошчай 14 гектараў захаваліся жылы дом, 2 флігелі, бровар, капліца, шэраг гаспадарчых пабудоў і пладовы сад. Да 1929 года з асобай увагай ахоўвалася невялікая пабудова недалёка ад дому, якая атрымала назву “Мураванка”, дзе з пакалення ў пакаленне захоўвалася дакументацыя. У двух пакоях гэтай мураванай пабудовы Тадэвуш Рэйтан правёў апошнія гады свайго жыцця.

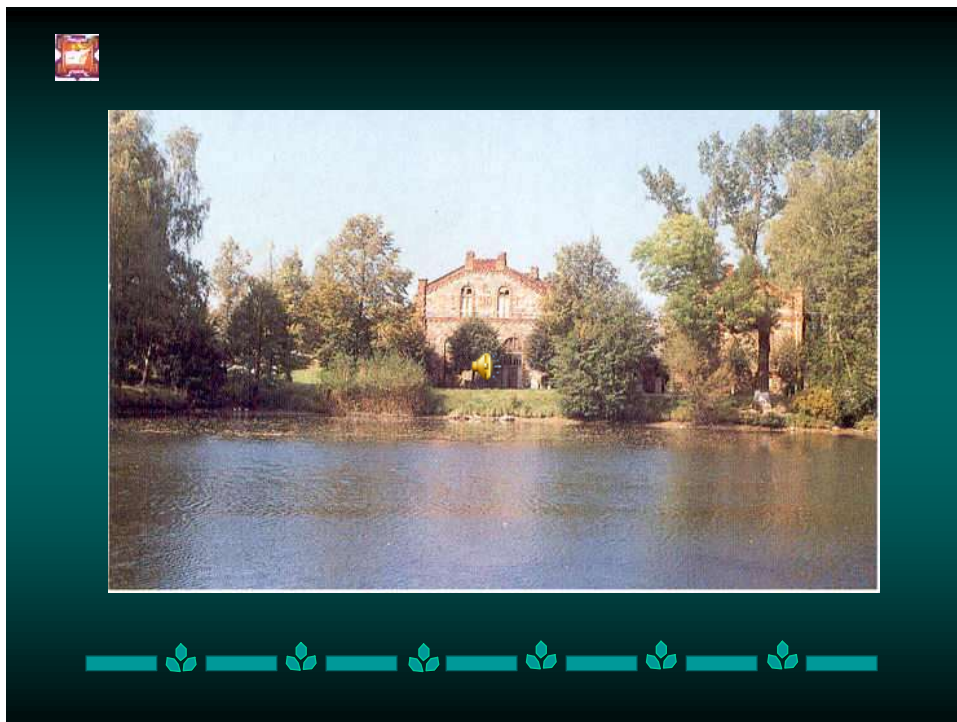
Вучань трэці. У другой палове XIX стагоддзя вялося фарміраванне прыроднага натуральнага архітэктурна-паркавага ансамбля Рэпіхава. Паркава-архітэктурны ансамбль уключаў сядзібны дом, флігель конюха і повара, канюшню рабочых коней, халадзільнік, склеп, тэнісную пляцоўку з кругам і бар'ерам для аб'езду коней, псярню, саджалкі, агарод, цяпліцы і фруктовы сад. Усяго ў парку вызначана 47 відаў раслін. Экзатычныя пароды дрэў (сасна чорная, дуб чырвоны, ліпа крымская, лістоўніца, італьянская таполя, воцатнае дрэва і іншыя).

Адметнасць Рэпіхаву надае тая акалічнасць, што тут прайшлі дзіцячыя гады Я. Чачота, беларускага і польскага паэта, фалькларыста, сябра Адама Міцкевіча.

Вучаніца чытае верш

У Рэпіхаўскім парку цішыня –
У зеляніне спіць маркотна.
Тут ён блукаў. І не разняць
Душы вялікае Чачота,
З'яднанай
з гэтым хараством
Навечна. Так
радняцца травы,
Так дрэва родніцца з лістком
І хваль крынічных
пляск яскравы...

Тут музаў Янавых –
 надзейны спрат
І запаветных мар – аблогі.
Тут слова роднага
 і моц і гарт –
Паклікала яго ў паэзію дарога.
 К. Турко. Ян Чачот у Рэпіхаве.

Вучань чацвёрты. У Савейках з 1850 года фарміруецца палацава-паркавы ансамбль. Зялёныя насаджэнні яго занялі каля 10 гектараў. Кампазіцыя з саджалкамі, створаная ў рамантычнай традыцыі – найбольш лірычнае месца Савейкаўскага парку.

Вядома, што гэтыя землі належылі генерал-губернатару Літвы Беннігсэну, затым сядзібу купіў Кшыштаф Незабытоўскі, пасля якога ў 1840 годзе яе ўладальнікам стаў Канстанцін Фадзей Рдултоўскі. Ён быў знаёмы з Пушкіным і Міцкевічам. Аднак канец жыцця яго быў трагічным: ён збяднеў і ў 1869 годзе памёр у поўнай нястачы недалёка ад Савеек, у невялікім іменні ў Адахаўшчыне. А новым гаспадаром сядзібы стаў чалавек з незвычайным імем Гектар Бавентуравіч Навіцкі.

Савейкаўскі палацава-паркавы ансамбль – унікальная гісторыка-культурная каштоўнасць, узятая на ўлік і пад ахову дзяржавы.

Вучань пяты. Некалі флер’яноўскі фальварак быў адным з асяродкаў культуры не толькі Ляхаўшчыны. Час, што мінуў з тае пары,

многае змяніў. Не пазнаць сёння флер’яноўскую славукасць. Заняпад парку пачаўся даўно. А калісьці на гэтым месцы струменіла крыніца, з якой любіла наталіць смагу Эліза Ажэшка. Любіў сюды наведвацца і літаратурны крытык Юзаф Катарбінскі і многія іншыя. Яшчэ і сёння тут стаіць старасвецкі будынак. Шырока раскінуў разгалістую крону дуб, пасаджаны Элісай Ажэшкай восенню 1909 года. “У гэтай прыгожай вёсцы я адчуваю сябе больш моцнай, чым калі-небудзь”, – паведамляла яна з Флер’янова. Сярод шматлікіх маёнткаў Флер’янова вылучалася высокім узроўнем духоўнай культуры, моцнымі традыцыямі асветніцтва.

Гучыць старадаўняя музыка (можна з рэпертуара гурта “Стары Ольса”). Дэманструецца відэасюжэт пра Ляхавічы. Вучні чытаюць вершы паэтаў-землякоў пра родныя мясціны.

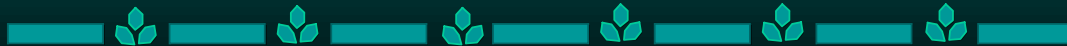
Горад над рэчкай у новым абліччы.
І ты для мяне,
Той самы найлепшы куток,
У якім і ў шчасці, і ў горы
Душой абагрэцца я змог.
Жывуць тут людзі ў згодзе,
Хоць з рознаю верай усе.
Заўжды так было
І так будзе –
Бог адзіны ўсіх беражэ.
Ляхавічы – горад над
 Ведзьмай-ракою,
Ты – песня, легенда, твор мастака.
Жыві ў прыгожым, святочным
 настроі,
Твой дабрабыт у надзейных руках!

Родныя краявіды
Там кальцавая дарога
Чорным асфальтам
 блішчыць –
Мара чыясьці, трывога,
Прага імчыць і імчыць.

Там ляхавіцкія далі:
Каменка – гай і грыбы,
А за чыгункаю – далей
Жытняй саломы стагі.

А яшчэ далей – разлогі.
Позірк куды свой ні кінь:
Лес і шумлівы, і строгі,
У сіняй смузе далячынь.
Дрэмле рэчка
Там за ўзгоркам
над Шчарай –
Месца не бачыў мілей –
Белай туманіцца парай
Тлум не маіх ці надзей.

К. Турко

У выкананні групы настаўнікаў гучыць песня “Спадчына”.

У тых паданнях, што дайшлі,
Курган і замак тут былі.
І быццам продкаў галасы
З вякоў даносяцца сюды.

Прыпеў:

Жыві, квітней, мой горад родны,
Наш ляхавіцкі родны край!
І песняй звонкай, хлебам-соллю
Гасцей і родных сустракай.
Цудоўнай сілаю добра
Багата спадчына мая.
У гады вайны і ў мірны час
Як бы звярталася да нас.

Прыпеў:

Жыві, квітней, мой горад родны,
Наш ляхавіцкі родны край!
І песняй звонкай, хлебам-соллю
Гасцей і родных сустракай.

Вось на гэтай светлай ноце мы і скончым наша падарожжа і прыгадаем словы Пімена Панчанкі, які сказаў: “Трэба ўсім народам, з усёй адказнасцю берагчы... старажытныя палацы і замкі, касцёлы і цэрквы, абразы і сялянскае начынне – ўсё, што пакінула нам у спадчыну старонка родная, каб стала яна, як пісаў Янка Купала, “ласкай матчынай”.